

ՍՈՒՐԲԱ ՍԱՐԳՍԻ ՏՈՆԸ ԹԲԻԼԻՍԻԻ ՀԱՅՈՑ ՍՈՒՐԲ ԳԵՎՈՐԳ ԵԿԵՂԵՑՈՒՄ

Վեհափառ Հայրապետի բարեհաճ կարգադրությամբ, ընդառաջելով Թբիլիսիի հայոց եկեղեցու թեմական խորհրդի հրավերին, ճեմարանցի ուրարակիր Հովսեփ Հակոբյանի ընկերակցությամբ, փետրվարի 3-ին, հինգշաբթի, Ս. Սարգսի տոնի առթիվ, մեկնեցինք Թբիլիսի՝ պատարագելու և քարոզելու տեղի հավատացյալ հայ ժողովրդին։

Գնացքը Թբիլիսի հասավ ուրբաթ օր վաղ առավոտյան։ Մեզ դիմավորելու էին եկեղեցի արժանապատիվ Տ. Վարդան քահանա Թադեոսյանը և թեմական խորհրդի անգամաները։ Բարի գալուստյան և ողջույնի խոսքերից հետո, մեկնում ենք հայոց Ս. Գևորգ եկեղեցին, ուր մեր աղոթքը կատարելուց հետո, դուրս ենք գալիս եկեղեցուց, «Հոգւոց» արտասանելու Ս. Գևորգ պատմական եկեղեցու շուրջ թաղված նշանավոր հայ անձնավորությունների՝ այդ թվում 1251 թվականին Ս. Գևորգ եկեղեցին վերաշինող իշխան Ումեկի, Սայաթ-Նովայի, Կարապետ եպիսկոպոս Թումանյանի, Փիլիպոս ավագ քահանա Սահառունու, Մարտիրոս ավագ քահանա Ամիրխանյանի, նկարիչ Գևորգ Բաշինջադյանի, զորավարներ Մ. Լորիս-Մելիքյանի, Հովհաննես Լադարյանի, Արշակ Տեր-Ղուկասյանի, Բեհբուհ Շելկովնիկովի և ուրիշների հիշատակին։

Ուրբաթ երեկ է, եկեղեցու ուխտի օրը։ Թբիլիսիից, շրջակա քաղաքներից ու գյուղերից Ս. Գևորգ եկեղեցի են եկել ուխտավորներ, տոնական տրամադրությամբ։

Սկսվում է երեկոյան ժամերգությունը։ Հավատացյալները, երկյուղածությամբ ու աղոթքով, մոտենում են Ս. Սարգսի սրբանկարին, կատարում իրենց ուխտը և աղոթում աշխարհի խաղաղության համար։

Կատարում ենք նախատոնակը։

Հետզհետե մեծանում է հավատացյալների խումբը։ Ամեն կողմ աղոթք, ուխտավորի հատուկ խանդավառություն և բարեպաշտություն։ Բոլոր ուխտավորները գիշերում են եկեղեցու հովանու տակ։

Փետրվարի 5-ն է, շաբաթ առավոտ։

Եկեղեցում պաշտվում է առավոտյան ժամերգությունը, որին հաջորդում է սուրբ պատարագը։

«Հայր մեր»-ից առաջ, հաղորդելով ընդունելի Ս. Սարգսի տոնի առթիվ Վեհափառ Հայրապետի օրհնություններն ու ողջույնները, քարոզում եմ օրվա մեծ սրբի կյանքի և նահատակության մասին։

Ս. Սարգսի ազգով հույն էր, բայց հայացած, վարում էր զորավարի պաշտոն Հուլիանոս Ուրացողի բանակում, Կապադովկիայում։ Նա միաժամանակ ճշմարիտ, նախանձախնդիր քրիստոնյա էր, քանդում էր մեհյանները, եկեղեցիներ ու խաչեր բարձրացնում և հրավիրում ժողովրդին ճշմարիտ ու լուսավոր հավատի պաշտամունքին։

Ս. Սարգսի գործունեությունը երկար չի տևում։ Նա որոշում է թողնել իր պաշտոնը, բաժանում իր ունեցվածքը աղքատներին և իր փոքրիկ, մորից որրացած որդու՝ Մարտիրոսի հետ գալիս է Արևելք՝ Հայաստան, ուր իշխում էր Տիրան թագավորը։ Հայոց թագավորը, վախենալով Հուլիանոս Ուրացողի վրժապետության, խորհուրդ է տալիս Ս. Սարգսի զորավարին մեկնել Պարսկաստան։ Շապուհ Բ-ը ընդունում է անվանի զորավարին և քաղաքական ապաստան տալիս նրան հորասան քաղաքում։

363 թվականին, Հուլիանոս Ուրացողը հարձակվում է Պարսկաստանի վրա, սրածություններով հասնում Տիգրոս։ Շապուհ Բ-ը փախչում է հորասան, Ս. Սարգսի զոր-

րավարի մոտ: Ս. Սարգիս, իր մի խումբ քրիստոնյա գնդով և պարսկական մեծ րանակով, գեմ է դուրս գալիս Հուլիանոսին: Կռվում սպանվում է Հուլիանոս Ուրացողը, որը, իր կյանքի վերջին յոպեններին, իր մարմնից հոսող արյունից մի րուռ վերցնում ու շաղ է տալիս հողի վրա սսելով: «Յաղթեցեք, յաղթեցեք Գալիլացիդ, առ ի վերայ աստուածութեանդ քո և զթագաւորութիւնս իմ»: Կռվից հետո Ս. Սարգիսը վերադառնում է հաղթական, հույս ունենալով, որ այլևս վերջ կգտնեն խռովությունները, սրածուծություններն ու ավերմունքները և այլևս արյուն չի թափվի: Պալաաի ներսում, սակայն, իշխանները դժգոհություններ են հայտնում Շապուհին, թե ամբողջ զորքը քրիստոնյա է դարձել և զրպարտում, թե Սարգիս զորավարը ուզում է տիրանալ պարսից գահին:

Շապուհը առաջարկում է սուրբին՝ զոհ մատուցել «արարիչ» կուռքերին՝ ի դոհություն նրանց պարզեած հաղթանակի: Ս. Սարգիսը չի հնազանդվում Շապուհի հրամաններին և ասում է նրան. «Ամոթ է, արքա, արարածներին արարիչ անվանել: Ես մեկ Ասաված եմ ճանաչում և նա է արարիչը երկնի և երկրի և ամենայն արարածոց»:

Այս խոսքերից հետո, քրիստոնյա զորավարը բարձրացնում է ձեռքի լախտը ու շարդում արքային շրջապատող բոլոր կուռքերը: Ամբողջ հարձակվում է սուրբի վրա ու տանում բանտ, տանջանքներով ու շարժարանքներով:

Այս խոսքերից հետո, քրիստոնյա զորավարը բարձրացնում է ձեռքի լախտը ու շարդում արքային շրջապատող բոլոր կուռքերը: Ամբողջ հարձակվում է սուրբի վրա ու տանում բանտ, տանջանքներով ու շարժարանքներով:

Այս բոլորը տեղի են ունենում փոքրիկ Մարտիրոսի աչքերի առաջ: Երեխան, տեսնելով իր հոր ծանր դրությունը, կամենում է իր թույլ բազուկներով օգնել հորը: Նա ընդառաջ է վազում օգնելու, բայց զոհ է դնում կռավաշտ ամբոխի բիրտ ոտների աակ:

Ս. Սարգիսը տեսնում է որդու մահը և փառք տալիս Աստուծուն, որ նա բյուրավոր նահատակների կողքին իր անմեղ արյունը թափեց քրիստոնեական ճշմարիտ կրոնի պաշտպանության համար:

Շապուհը հրամայում է գլխատել Ս. Սարգիս զորավարին: Սուրբին տանում են Մազանդարա քաղաքի կառափնարանը: Սուրբի գլխատման պահին, տասնչորս պարսիկ զինվորներ, ազդված զորավարի անվեհեր քաջությունից, հավատում են Քրիստոսին և ընդունում մարտիրոսությունը:

Ս. Սարգիս մարմինը Մազանդարայից տեղափոխվում է Համին (Համրան) քաղաքը, ապա Ս. Մեսրոպ վարդապետը այն տեղա-

փոխում է Կարբի, ուր կառուցվում է Ուշի վանքը՝ Ս. Սարգիս անունով: Այդ վանքը պահպանվում է մինչև այսօր:

Հետագայում Ս. Սարգիս մասունքներից մի մասը տարվում է Վրաստան, Գագկա կամ Դագա գաշտ, ամփոփվում փայտյա խաչի մեջ և րարձրացվում բլրի գագաթը: Վայրը կոչվում է Գագկա կամ Գագա Ս. Սարգիս:

Հայ Եկեղեցին ամեն տարի կատարում է Ս. Սարգիս, Մարտիրոսի և Նահատակ տասնչորս զինվորների տոնը, որն ունի նաև շաբաթապահ, Առաջավորաց կամ Ս. Սարգիս պահք անունով:

Սուրբ պատարագի ավարտին հաղորդվում է ողջ ներկա ժողովուրդը:

Փետրվարի 6-ին, կիրակի, առավոտյան ժամը 11-ին, սկսվում է պատարագը Ս. Գեվորգ Եկեղեցում: Ներկա է հավատացյալների հոծ բազմություն:

Սուրբ պատարագի ժամանակ, իմ քարոզում, հայտնում եմ Հայոց Հայրապետի եղբայրական սիրալիր ողջույնները նորին Սրբություն Եփրեմ Բ-ին, Վրաց Եկեղեցուն և եղբայրական վրաց ժողովրդին:

Վեհափառ Հայրապետի օրհնություններն եմ հայտնում նաև Վրաստանի սիրելի հայ ժողովրդին, հորդորում հավատարիմ մնալ ճշմարիտ հավատի վրա և այդ հավատով պահպանել Հայոց Ս. Եկեղեցին: Ապա քարոզում եմ «Այսօր տօնեմք զտօն վկայիցն, որը արեամբ նահատակեալը փոխեցան ի զօրս վերին զուարթնոցն» շարականի բնաբանով: Նախ խոսելով Ս. Սարգիս տոնի գաղափարական բովանդակության մասին, պատմում եմ այն նշանավոր սրբերի մասին, որոնք իրենց կյանքը զոհեցին Ս. Սարգիսին, նույն գաղափարի և նույն ճշմարտության համար. այգափսիներն են Քրիստոսի տասներկու առաքյալները, Ոսկանք, Սուրբիասյանք, Գրիգոր Լուսավորիչ, Հռիփսիմյանք, Ղևոնդյանք, Վարդանանք և շատ ուրիշ նահատակներ: Այդ դասին է պատկանում նաև մեր երկու միլիոն հայ քրիստոնյաների սուրբ նահատակությունը 1915 թվականին՝ հանուն Քրիստոսի և հայրենիքի:

Երեկոյան, թեմական և եկեղեցական խորհրդի անդամները կազմակերպել էին Ս. Սարգիս տոնի առթիվ ճաշկերույթ, որին ներկա էին քահանա հայրերը, թեմական և եկեղեցական խորհուրդների անդամները, եկեղեցու պաշտոնյաները և հյուրեր:

Փետրվարի 7-ին, երկուշաբթի, հրաժեշտ ենք առնում և վերադառնում Մայր Աթոռ:

ԿԵՎՈՐԳ ՎՐԴ. ՍԵՐԱՅԴԱՐՅԱՆ

